

Verktyg och vägar till delaktighet

När barn och unga möter samhällsstödet

Helsingfors & Vasa maj 2018

Ann-Marie Stenhammar

-
- Delaktighet – vad är det?
 - Varför viktigt?
 - Barns kompetens

Delaktig i den egna serviceprocessen

- Förutsättningar för delaktighet
- Förberedelser
- Att mötas
- Dokumentera barns utsagor

Barn som experter på barndom - de utvecklar och forskar.

Ett exempel: Opratat.se

- Förutsättningar
- Genomförande och samarbete
- Göra sammanhanget begripligt
- Göra nytta

Bättre stöd när barn och ungdomar är delaktiga

Lyssna på oss!

Inspirationsbok med exempel
från verksamheter runt om i landet

från projektet Egen växtkraft

Så här gör du för att

**vuxna ska
lyssna på dig**

Tips för
att
vuxna
ska
lyssna

2011

www.funktionsratt.se

Läs våra tips →

Viktigt att det är på riktigt

Barn och unga utvecklar verksamheter tillsammans med vuxna

www.funktionsratt.se

Två teoretiska utgångspunkter

- Shiers delaktighetsmodell
- KASAM – Känsla av sammanhang

Shier

Testa

dig själv och
din verksamhet

Modellen kan laddas ner via
www.diskuteradelaktighet.se
www.hso.se/barn

Nivå 5

Barn delar makt och ansvar över beslutsfattande

Nivå 4

Barn involveras i beslutsfattande processer

Nivå 3

Barns åsikter och synpunkter beaktas

Nivå 2

Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter

Nivå 1

Barn blir lyssnade till

Vägar till delaktighet

• öppningar

Är jag som vuxen beredd att dela inflytande och ansvar med barn?

Är jag beredd att låta barn delta i mina beslutsfattande processer?

Är jag beredd att beakta barns åsikter och synpunkter?

Är jag beredd att stödja barn att uttrycka sina åsikter och synpunkter?

Börja här:
Är jag beredd att lyssna på barn?

• möjligheter

Finns ett förfarande som möjliggör för barn och vuxna att dela inflytande och ansvar över beslut?

Finns ett förfarande som möjliggör för barn att delta i beslutsfattande processer?

Möjliggör den beslutsfattande processen att barns åsikter och synpunkter beaktas?

Har jag tillgång till olika aktiviteter och metoder som stödjer barn att uttrycka åsikter och synpunkter?

Arbetar jag på ett sätt som möjliggör att barn blir lyssnade till?

• skyldigheter

Är det ett policykrav att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslut?

Är det ett policykrav att barn ska vara involverade i beslutsfattande processer?

Är det ett policykrav att barns åsikter och synpunkter ska vägas in i beslutsfattande?

Är det ett policykrav att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och sina synpunkter?

Är det ett policykrav att barn ska bli lyssnade till?

Shier

Testa
dig själv och
din verksamhet

Modellen kan laddas ner via
www.diskuteradelaktighet.se
www.hso.se/barn

Nivå 5

Barn delar makt och ansvar över beslutsfattande

Nivå 4

Barn involveras i beslutsfattande processer

Nivå 3

Barns åsikter och synpunkter beaktas

Nivå 2

Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter

Nivå 1

Barn blir lyssnade till

Vägar till delaktighet

• öppningar

Är jag som vuxen beredd att dela inflytande och ansvar med barn?

Är jag beredd att låta barn delta i mina beslutsfattande processer?

Är jag beredd att beakta barns åsikter och synpunkter?

Är jag beredd att stödja barn att uttrycka sina åsikter och synpunkter?

Börja här:
Är jag beredd att lyssna på barn?

• möjligheter

Finns ett förfarande som möjliggör för barn och vuxna att dela inflytande och ansvar över beslut?

Finns ett förfarande som möjliggör för barn att delta i beslutsfattande processer?

Möjliggör den beslutsfattande processen att barns åsikter och synpunkter beaktas?

Har jag tillgång till olika aktiviteter och metoder som stödjer barn att uttrycka åsikter och synpunkter?

Arbetar jag på ett sätt som möjliggör att barn blir lyssnade till?

• skyldigheter

Är det ett policykrav att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslut?

Är det ett policykrav att barn ska vara involverade i beslutsfattande processer?

Är det ett policykrav att barns åsikter och synpunkter ska vägas in i beslutsfattande?

Är det ett policykrav att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och sina synpunkter?

Är det ett policykrav att barn ska bli lyssnade till?

VILL DU?

KAN DU?

SKA DU?

**VARFÖR
vara delaktig?**

Varför har vi inte frågat barn?

- Barn har ingen insikt - omedvetna om sin problematik
- Förstår inte sitt eget bästa
- Barn är inte tillförlitliga – därför ointressant
- Vad gör vi – om barn och förälder tycker olika?

(Curtin, 2001)

Varför ska vi fråga barn?

Delaktighet främjar hälsa

Att vara delaktig innebär:

- att förstå sammanhanget
- att kunna påverka
- att det är meningsfullt

ger god självkänsla

God självkänsla fungerar som själens immunförsvar och ger motståndskraft, motivation, styrka och förmåga till återhämtning

KASAM – Känsla av sammanhang

- När jag befinner mig i ett **begripligt** sammanhang förstår jag vad som kommer att hända. Gör jag inte det kan jag uppleva kaos och oförutsägbarhet med oro och hjälplöshet som följd.
- När jag upplever sammanhanget **hanterbart** minskar risken att jag känner mig som ett offer för omständigheterna. Med stöd av någon som underlättar men inte styr mig, kan min känsla av att själv hantera min situation öka.
- Vad som upplevs **meningsfullt** varierar från person till person. Men att vara i ett sammanhang som intresserar mig och att vara betydelsefull för någon annan är några gemensamma nämnare i känslan av meningsfullhet. Att bli lyssnad på och tagen på allvar.

En rättighet

- SoL
- LSS
- Skollagen
- Föräldrabalken
- Patientlag 2015, med bestämmelser om barns inflytande över sin vård
- Barnrättighetsutredningen – barnkonventionen blir svensk lag (klar 2016-03-09). **2020**
(Översyn av barnets rättigheter i svensk rätt, 2013:35)

Socialtjänstlagen

- När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information samt möjlighet att framföra sina åsikter

(11 kap. 10 § första stycket SoL)

- Barnets bästa ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn

(1 kap. 2 § SoL)

FN:s konvention om barnets rättigheter

Huvudprinciperna:

- **Artikel 2:** Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- **Artikel 3:** Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.
- **Artikel 6:** Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
- **Artikel 12:** Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Barn och vuxna tänker och kan olika saker

Det barn vet som vuxna inte vet rör svårobserverade saker, som känslor

Enligt föräldrar har barn:

- fler problem i relationer och sociala kontakter
- lägre kompetens (om sig själv)
- lägre livskvalitet än vad barnen själva anser

Låg överensstämmelse om mål mellan barn och föräldrar

- Barnens mål - fritidsaktiviteter, kompisar (här och nu)
- Föräldrars mål - personlig vård, barnets förmågor, beteenden (i framtiden)

Det är inte antingen eller – både och behövs

Barns kompetens om
barndom

- är överlägsen
vuxnas

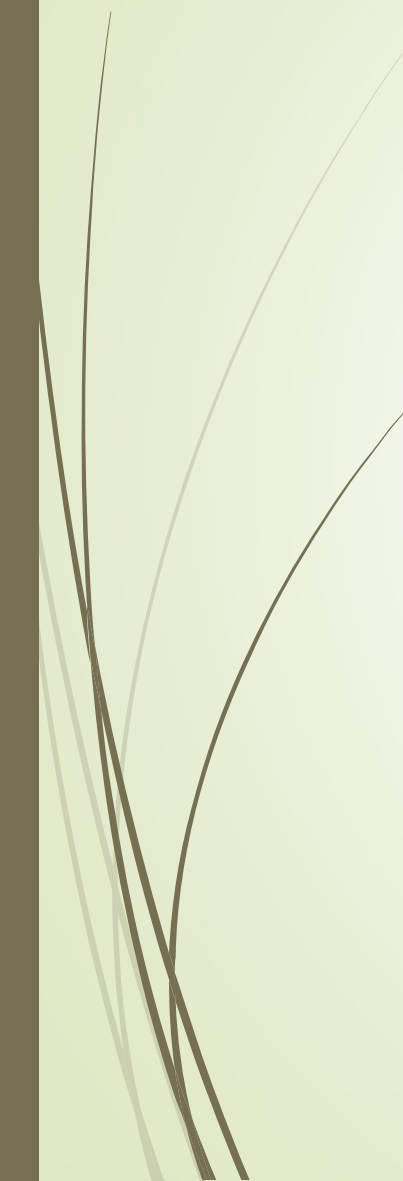
Kompetensen att vara barn omfattar nyfikenhet, kreativitet och vilja att lära nya saker, respektlöshet och mod.

Den här kompetensen går inte att återinlära. När man väl vuxit upp är den kompetensen förlorad.

Barns kompetens om barndom är överlägsen vuxnas

Barn vet andra saker än vuxna

- vad de känner
 - sin egen förmåga
 - vad de varit med om
 - kamratrelationer
 - vad de prioriterar – inte vill
-

Jag sms:ar mina föräldrar

Jag sms:ar mina föräldrar

Olika barnperspektiv

– båda behövs, inte antingen eller

- **Barnets eget perspektiv** Det är vad barnet själv ser, hör, upplever och känner. Det som är hennes /hans verklighet och som barnet ger sin tolkning av
- **Vuxnas barnperspektiv innebär att**
vuxna försöker sätta sig in i barnets situation för att kunna tillgodose barnets intressen och behov.

Varför?

När barn är med blir besluten bättre

Om barn inte är delaktiga i planering är risken stor att besluten inte stämmer med vad som viktigast för barnet

Barns delaktighet – till nytta för professionella

Forskning visar - viktiga sidor av barns behov, problem och resurser kan vara dolda för andra än barnet, kan döljas aktivt.

Att barn tillfrågas kan vara avgörande för att få information för att fatta bra beslut

Alltså barns delaktighet är inte bara en rättighet – utan även nödvändigt för bra beslut.

Vad är det barnen inte säger?

- Om jag vill prata med någon annan säger jag inte det, då kan föräldrar bli ledsna
- Jag känner att jag gör att dom har det jobbigt. Det säger jag inte
- Vet att dom blir trötta av att ha mig
- Känner mig att jag är annorlunda, men vet inte varför
- Om jag har ont så säger jag inte det – då får jag inte spela fotboll
- Hjärtklappning – säger inte, vill inte oroa

(Intervjuer från Opratat.se)

Bedöma barns mognad för delaktighet

Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården

-Lagrum om bedömning av barns mognad & hur göra när bedöma barns mognad.

-Kunskapsammanfattning av barns utveckling

-Fallbeskrivningar: bedömning av barnets mognad

Barn kan och förstår

Till exempel vid 3 – 4 års åldern

- upplever barnet att de kan påverka andra
- kan barnet ta andras perspektiv och uttrycka empati
- inser barnet mer och mer att andra kan tänka, känna och vilja saker och att dessa tankar kan vara annorlunda än barnets

(Ur: Socialstyrelsen: Bedöma barns mognad Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården, 2016)

Barnets rätt till inflytande och självbestämmande –

Att tillmäta barnets åsikter betydelse

Det handlar om att barnets åsikt ska **beaktas**; att hänsyn ska tas till barnets åsikt.

Personalen ska väga in det barnet säger. Men det innebär inte automatiskt att beslutet blir enligt barnets önskemål.

Både upplevelser och åsikter

- Rätten att komma till tals handlar **inte bara** om att barnet ska få uttrycka sin **åsikt** om vad som är bäst för honom eller henne. Det handlar också om barnets rätt att framföra sina **tankar, känslor och upplevelser** som sedan ligger till grund för personalens beslut och bedömning.
- Rätten för barnet att uttrycka en åsikt i frågor som rör barnet är inte bara ett sätt att försöka förstå barnets behov, utan är även att se barnet som ett självständigt rättssubjekt.

Shier

Testa
dig själv och
din verksamhet

Modellen kan laddas ner via
www.diskuteradelaktighet.se
www.hso.se/barn

Nivå 5

Barn delar makt och ansvar över beslutsfattande

Nivå 4

Barn involveras i beslutsfattande processer

Nivå 3

Barns åsikter och synpunkter beaktas

Nivå 2

Barn får stöd i att uttrycka sina åsikter och synpunkter

Nivå 1

Barn blir lyssnade till

Vägar till delaktighet

• öppningar

Är jag som vuxen beredd att dela inflytande och ansvar med barn?

Är jag beredd att låta barn delta i mina beslutsfattande processer?

Är jag beredd att beakta barns åsikter och synpunkter?

Är jag beredd att stödja barn att uttrycka sina åsikter och synpunkter?

Börja här:
Är jag beredd att lyssna på barn?

• möjligheter

Finns ett förfarande som möjliggör för barn och vuxna att dela inflytande och ansvar över beslut?

Finns ett förfarande som möjliggör för barn att delta i beslutsfattande processer?

Möjliggör den beslutsfattande processen att barns åsikter och synpunkter beaktas?

Har jag tillgång till olika aktiviteter och metoder som stödjer barn att uttrycka åsikter och synpunkter?

Arbetar jag på ett sätt som möjliggör att barn blir lyssnade till?

• skyldigheter

Är det ett policykrav att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslut?

Är det ett policykrav att barn ska vara involverade i beslutsfattande processer?

Är det ett policykrav att barns åsikter och synpunkter ska vägas in i beslutsfattande?

Är det ett policykrav att barn ska ges stöd i att uttrycka sina åsikter och sina synpunkter?

Är det ett policykrav att barn ska bli lyssnade till?

VILL DU?

KAN DU?

SKA DU?

Självgranskning, reflektion → insikter

"Det var lyx att få komma till gruppen och tänka och reflektera kring sitt arbete med detta tema"

"Det kändes som början på något nytt"

"Det blev ett "omtänk" och en självgranskning"

"Man såg massor av förutfattade meningar och synsätt som aldrig ifrågasätts i arbetet"

"Det blev en förändring hos mig"

"Vågar nu ifrågasätta och har fått en förändrad syn på hur vi gör/tror vi gör barn och unga delaktiga"

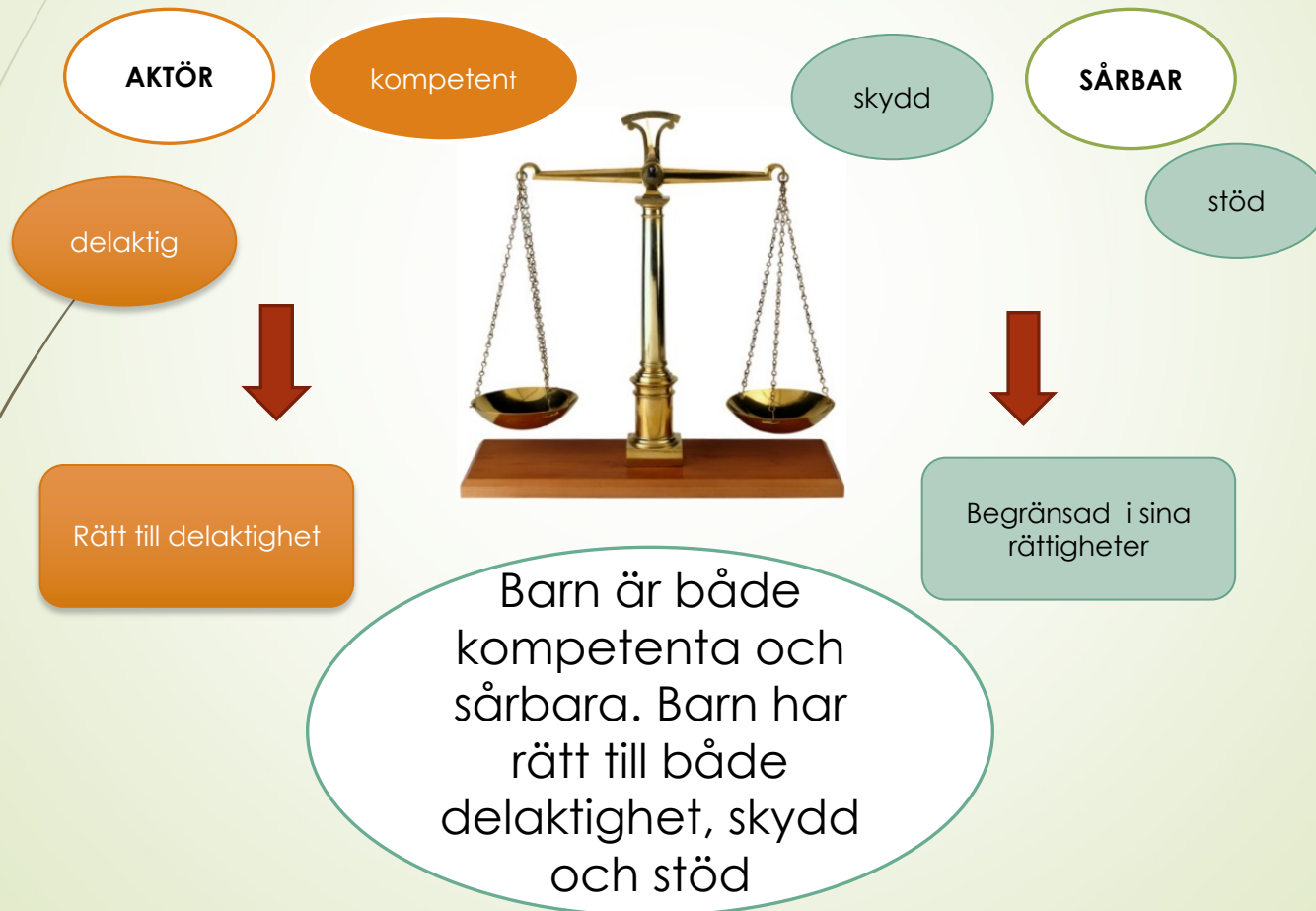
"Man påverkas som person och det sätter avtryck i jobbet"

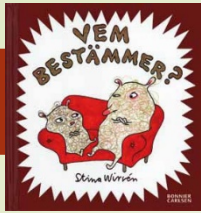
"Tidigare pratade vi om barns röster, nu handlar det mer tydligt om delaktighet och inflytande som kan konkretiseras"

Ur: Hyvönen & Alexanderson (2014) Barnen vill – Vågar vi

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Möjligheter och hinder i synen på barn

Lyssna
på
mig!

Mindre förutsättningar för delaktighet har:

- yngre barn
- barn och unga med kognitiva och kommunikationssvårigheter
- barn i social utsatthet
- Mycket få studier är gjorda om delaktighet för barn med utländsk bakgrund och funktionsnedsättning

(Stenhammar, 2010)

Delaktig i den egna serviceprocessen

Förutsättningar för delaktighet

- Vuxna har tilltro till barnets kompetens och förmåga
- Vuxna har tid att lyssna och vänta

Trygghet/kontroll:

- Barnet har kunskap om "sig själv"
- Barnet är förberedd och har kunskap om verksamheten och om vad som ska hända
- Barnets åsikter dokumenteras
- Föräldrar får stöd i att stötta sitt barns delaktighet

KASAM – Känsla av sammanhang

- När jag befinner mig i ett **begripligt** sammanhang förstår jag vad som kommer att hända. Gör jag inte det kan jag uppleva kaos och oförutsägbarhet med oro och hjälplöshet som följd.
- När jag upplever sammanhanget **hanterbart** minskar risken att jag känner mig som ett offer för omständigheterna. Med stöd av någon som underlättar men inte styr mig, kan min känsla av att själv hantera min situation öka.
- Vad som upplevs **meningsfullt** varierar från person till person. Men att vara i ett sammanhang som intresserar mig och att vara betydelsefull för någon annan är några gemensamma nämnare i känslan av meningsfullhet. Att bli lyssnad på och tagen på allvar.

Förberedd

Barnet informerad om:

- Varför komma?
- Vad göra
- Till vilket ställe
- Vem träffa
- När och hur länge
- Träffas flera gånger

Finns barnanpassad information? Bra även för föräldrar

”Det är oftast långa möten. Jag har varit där tre gånger. Oftast försöker jag gå på toa så jag slipper sitta still och lyssna. Vet inte riktigt varför jag behöver gå dit. Men jag tror att det är så att de kan skicka hjälp om jag inte får en assistent”.

pojke, 11 år med Asperger

Ur: Handisam (2014) Barn äger

Staten

Försäkringskassan

Vårdbidrag
Bilstöd

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Resurscenter
Rådgivare
Läromedel

Kommunen

Skola

rektor
specialpedagog
fritidsass
skolsköterska
skolpsykolog

assistent
skolläkare
kurator
vaktmästare

Förskola

verksamhetschef
pedagoger
barnskötare

Landstinget

Hjälpmedelscentral

hjälpmedelskonsulent
hjälpmedelstekniker
hjälpmedelsleverantör

Dataresurscenter

Tolkcentral

Logopedmottagning

Barn-, ungdoms- och vuxenhabilitering

habiliteringschef, läkare, kurator, psykolog, sjukgymnast, arbetsterapeut, pedagog, logoped, sjuksköterska, sekreterare

Regionsjukvård

specialistvård

BUP, psykiatrisk öppenvård

Länssjukvård

Barn- och ungdomsmott, rehabenheter, akut, vårdavd, lab, röntgen mfl

Primärvård

distriktsläkare, distriktsköterska, MVC, BVC

Folktandvård, specialisttandvård

tandläkare, tandsköterska, tandhygienist, tandtekniker

Hör- och syncentral

Resursenhet

Socialtjänst

socialchef
biståndshandläggare
socialsekreterare
LSS-handläggare
färdtjänsthandläggare

Daglig verksamhet

enhetschef
personal

Bostad med särskild service

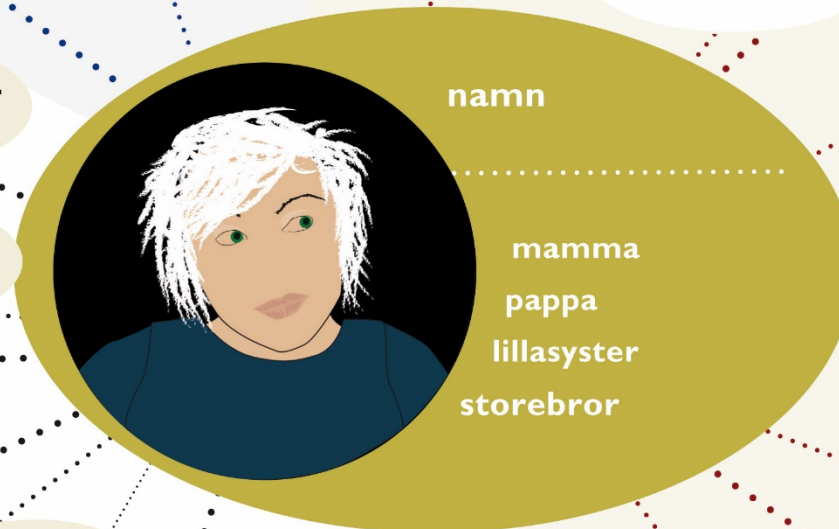
enhetschef, personal

Korttidshem

föreståndare
personal

Stödenhet

klientombud
personligt ombud

VARBERGS OMSORG

Korttidsboende
Vidars gränd 12

Välkommen
till oss

Korttidsvistelse -Vidars gränd

Vi är gärna ute på dagarna och leker i naturen eller så stannar vi inne och målar, bakar, spelar sällskapsspel eller tittar på film.

Sova över

Leka ute

Fredagsmys

På Vidars får man vara
mästerkock

Vi är ute på
skogs promenad

Det är skoj att vara på
lekplatsen

Läsa bok

Vad är viktigt att berätta om - enligt barn som har erfarenhet?

- Personalen målar naglarna på en om man vill
- Maten är god
- Man kan lita på personalen och berätta hemligheter
- Man får ta med egen nalle om man vill och det är viktigt.

Vad är viktigt att berätta om...

"Det här är ett ställe där man kan hitta på saker som man inte kan göra hemma.

Man får ofta som man vill och man får beröm.

Det är lyxigt och god mat."

Exempel på information om
verksamhet
Barn medverkat!

KOLL PÅ SOC

Att mötas

diskutera:

- Hur skapar ni trygghet?
 - Hur signalerar ni till barnet (och föräldrar) att barnet är huvudpersonen?
-

Barn vill vara delaktiga – på sina villkor

När vuxna frågar mig saker
brukar jag tänka en stund
innan jag svarar.

**Jag måste få tid
att tänka först.**

Kommunicera med barn

Vänta extra länge med barn med kommunikationssvårigheter

- **Titta & lyssna:** se vad personen gör
- **Vänta & förvänta:** stanna upp och visa förväntan med ansikte - kropp!
- **Tolka & bekräfta:** tolka och bekräfta vad personen kommunicerar eller gör

Barn med kommunikationssvårigheter – ingen homogen ”grupp”

Behov av AKK har barn som:

- förstår talat språk i betydligt större utsträckning än sin faktiska förmåga att uttrycka sig
- behöver **komplement** både för att uttrycka sig och för att förstå andra. Behov av AKK kan vara övergående
- behöver **alternativ** både för att uttrycka sig och för att förstå andra. Behov av AKK är konstant.

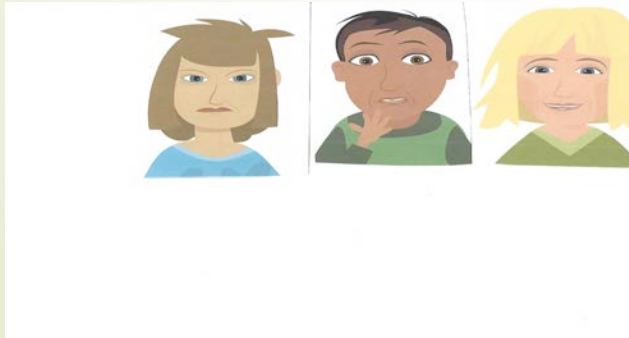
Samtalsverktyg / hjälpmedel

➤ KÄNSLOBILDER

➤ Nallekort

➤ Opratat.se

➤ Sagotering

➤ Musen Mauris

➤ Nätverkcirkel t ex BRA cirkel: barnet får styra

➤ Opratat.se

➤ In my Shoes

➤ Papper & penna, blädderblock

Musen Marius

Holmsen, M (2010)
Samtalebilder, Ett kommunikasjonsverktøy

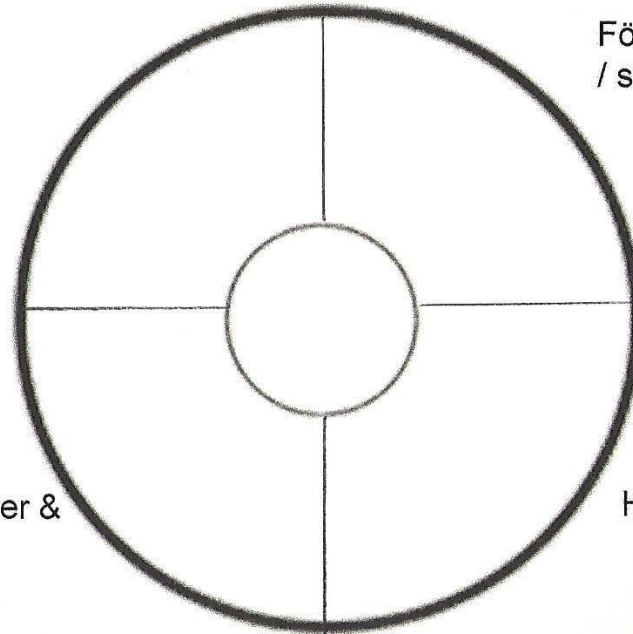
BRA cirkel

Hem &
familj

Förskola
/ skola

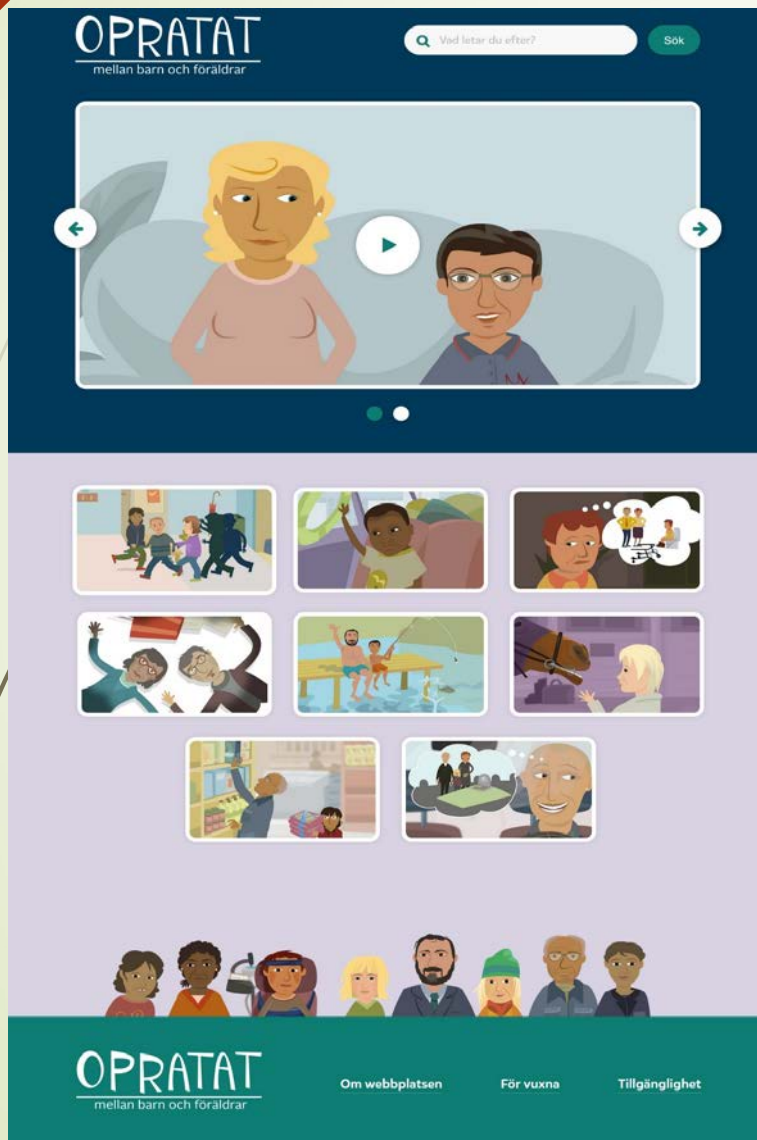
Vänner &
fritid

Hur jag mår

Oprat

- ett samtalsverktyg för att förebygga ohälsa

med:

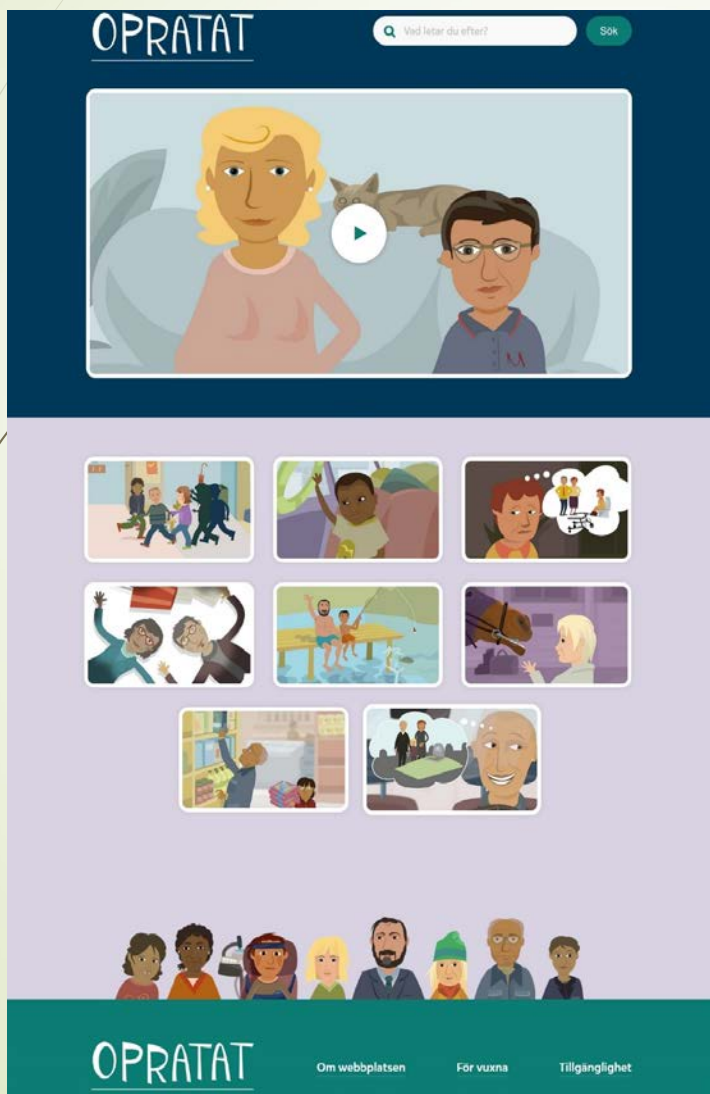
- 18 filmer
- Berättelser
- Bilderböcker
- Spel om känslor

För vuxna:

- Vägledning
- Barn är medforskare i Oprat

Underlättar samtal om tankar och känslor i familjer med barn med funktionsnedsättning

Oprat

Webbplatsen har ett barn tilltal

"För vuxna" innehåller:

- Webbkartor
- Vägledning
- Barn är medforskare....

webbplatsen är:

- syntolkad, texttolkad och teckentolkad
- översatt till engelska, somaliska, arabiska och tigrinja
- responsiv (surfplatta och mobil)

8 teman om vad man inte pratar om

- ❖ Jag har nå't = Funktionsnedsättning
- ❖ Säger inte hur jag mår = Hur jag mår
- ❖ Behöver alltid hjälp = Beroende av andra
- ❖ Är det mitt fel? = Är till besvär
- ❖ Tar ansvar för andra andra = Barn tar ansvar för
- ❖ Skäms dom? attityder = Omgivningens
- ❖ Framtiden? = Framtiden
- ❖ Kommer han att dö? = Döden

Hur Opratat fungerar

- ▶ "Jag vill inte prata om hur det är för mig. Då är Opratat jättebra. Då kan jag visa sidan istället så slipper jag förklara."
Medforskare 9 år
- ▶ "Vi visade filmer från Opratat för föräldrar som inte träffat varandra tidigare. Vi har aldrig varit med om att föräldrar börjat prata så snabbt och så personligt."
Personal på habilitering
- ▶ "Om vi börjar prata om barnet på filmen är det lättare för barnet att börja prata om sig själv."
Personal på korttidshem
- ▶ "Innehållet är bra mot tabun. Materialet i sig signalerar att det inte är farligt att prata, utan bra att prata."
Lärare och elevassistenter i grundskola

In my Shoes

Det databaserade intervjumetoden In my Shoes hjälper barn från 3 år att berätta om sina upplevelser och känslor.

Även bra för barn med kommunikationssvårigheter.

Metoden involverar barn och utvärdera insatser ur barnets perspektiv.

Intervjuaren använder dataprogrammet tillsammans med barnet samtidigt som frågor ställs och barnet berättar.

In my Shoes

Efter mötet & dokumentation

- Vad hände?
- vad gjorde vi?
- Något som saknas?
- Kom barnet till tals? Lyssnade vi?
- Barnets initiativ?

- Har barnet förstått? Hur tar vi reda på det?
- Följa upp -

Barnets åsikt synligt i dokumenten

- Återge barnets egna ord – inga egna tolkningar
- Om barnet använder bilder, t ex känslobilder eller samtalsmatta bör detta dokumenteras.
- Dokumentera vilka frågor som ställs, vad barnet svarat och hur svaren påverkat beslutet.
- Ifrågasätt eller värdera inte det barnet säger
- Kontrollera med barnet att du uppfattat rätt – känner barnet igen sina ord?

**Det här sättet att dokumentera visar barnet att
hens åsikter respekteras**

3 perspektiv

- Vad tycker **barnen** är viktigast?
Vilket stöd vill de ha? Och hur ska stödet ges?
Av vem? Var? När?
- Vad anser **föräldrarna** om saken?
- Och vilka alternativ kan **personalen** presentera?

Under hela processen - checka av att:

- barnet blir lyssnat till
- barnet får stöd att förstå och uttrycka sina synpunkter
- barnets synpunkter beaktas.

(Shier)

Ur: Lyssna på oss! (se litteraturlistan)

Planeringshjälpreda

	Före mötet	Under mötet			Efter mötet	
Process för planering och genom- förande	Förberedelser	Kartläggning	Mål	Genomförande Insatser	Uppföljning Utvärdering	Vid behov: Fortsätt genom att börja om på nytt.
Barnets perspektiv						
Föräldrarnas perspektiv						
Personalens perspektiv						

Förutsättningar för delaktighet

- Vuxna har tilltro till barnets kompetens och förmåga
- Vuxna har tid att lyssna och vänta

Trygghet/kontroll:

- Barnet är förberedd och har kunskap om verksamheten och om vad som ska hända
- Barnets åsikter dokumenteras
- **Barnet har kunskap om "sig själv"**
- Föräldrar får stöd i att stötta sitt barns delaktighet

Tema: Jag har nå't Pusslet - Barnets perspektiv

Pusslet

Tema: Jag har nå't

Hemma: Föräldraperspektiv

Hemma

Tema: Jag har nå't
Matteprovet: Syskonperspektiv
Matteprovet

Man ska vara ärlig

"Alltså jag tycker att, alltså jag tycker att man ska gå rakt på sak. För jag vet hur det är när det är nånting.

Om t ex min mamma när hon ska berätta nåt då är hon så försiktig och låter som att det inte är någon fara alls. Men hon säger det så många gånger så det blir fel – det stämmer inte.

Jag tycker man ska vara ärlig och berätta som det är. För det kommer ändå att finnas kvar där."

Kevin 8 år

Starkt beroende

Beroendeförhållandet mellan barn och föräldrar kan begränsa barnets självständighet.

Tipsa föräldrar om Opratat.se

I vägledningen:

Opratat.se är ett verktyg för att börja prata om tankar och känslor som ofta förblir opratade i familjer med barn med funktionsnedsättning. Med filmer, berättelser, bilderböcker och spel kan barn och vuxna upptäcka hur den andre tänker och känner i olika situationer. Det kan vara en början till samtal.

Barns råd till föräldrar

- Var ärliga men skräm inte upp oss i onödan
- Föräldrar får inte hitta på
- Respektera känslor – säg inte att det inte gör ont. Det är jag som "har det". För mig gör det ont
- Om det är svårt att prata om vår sjukdom – öva, pröva. Man får göra fel

**Barn är experter på
barndom**

**De medverkar i
utveckling av
serviceprocessen**

Barn utvecklar och forskar

Tilltro till barns kompetens

Att samarbeta med barn ökar vuxnas kunskap och förståelse för barns kapacitet, sätt att tänka, känna och agera i frågor som rör barns livsvärld.

Men det kräver vuxnas tilltro till barnen.

(Kellet, 2010)

Barn är medforskare i Opratat

Varför involvera barn?

Bl.a. för att:

- Barn är experter på att vara barn idag, något vuxna inte kan
- Genererar nya idéer – ny kunskap
- Barns rätt att påverka sin vardag
- Stärker självbilden
- Kreativa visionärer
- Frågor där barn medverkat i design ger svarsfrekvens

Barn medverkar på olika nivåer

Nivå 1: **Forskning på barn** – barn är inte aktivt involverade

Nivå 2: **Forskning om barn** – barn tillfrågas om information

Nivå 3: **Forskning med barn** – barn medforskar i undersökningar som vuxna designat

Nivå 4: **Forskning av barn** - barn är initiativtagare och genomförare, vuxna handleder

Om nivå 3:

Vara med i hela processen eller i något/några moment:

I opratat:

- Välja ämne
- Formulera syfte och frågeställningar
- Välja/utarbета metoder (delvis)
- Analysera resultaten av insamlat material
- Presentera resultatet

Förutsättningar

- Nr 1! Vuxnas förväntningar och tillit till barns kompetens
- Tid!
- Inbjudan och presentation – flera gånger och till barn och deras föräldrar
- Begriplig process
- Utmana invanda föreställningar om vad barn klarar av
- Barns intresse för ämnet
- Miljön viktig
- Metoder
- Presentera resultatet tillsammans

Förbereda sig som vuxen - vara i barns vardag:

- Hur barn benämner /språket
- Vad som är självklart för barn men inte för vuxna

Detta för att förstå barns
begreppsvärld och referensramar

Varför barnen vill vara medforskare

" Jag gillar att hjälpa andra. Det är spännande. Jag själv har fått mycket hjälp."

" Jag vill gärna hjälpa andra barn att prata med sina föräldrar om jobbiga saker. Våga prata om hur jobbigt det kan vara i skolan."

"Roligt när ens tankar används av vuxna

"Vuxna behöver oss. Dom är inte barn längre"

"Vi pratar om viktiga saker i livet"

